KRITIK

Hvor mange eller rettere få danske forfattere har et navn og et image, som kan få læserne op på mærkerne? Der er vitterlig ikke mange, der nyder den gunst enten at blive hadet eller elsket ubetinget. Forfattere i Danmark er flinke og rare og upåfaldende

ERIK SVENDSEN i *Jyllands-Posten* om Suzanne Brøgger

Ja, ja, ja, Suzanne ...

BØGER

Suzanne Brøgger:
Smuler fra Kærlighedens bord. Samlet og kommenteret af fru Z
(Gyldendal, 202 sider, 149 kr.).

VI KENDER ALLE sammen de små letlæste antologier over kærlighedens ord – præsenteret på nutbordet tilbyder de en behagelig indslumring, og hvis forfatterne er kendte – det er de som oftest – bliver læsningen til en uanfægtet nydelse. Sådan sagde Diderot og Oscar Wilde, dette mente Rousseau og Balzac, og det skal nok være sandt i øjeblikket.

Men hvad med at være kritisk og opmærksom på forfatternes fejltagelser og tidsbestemte misforståelser? Hvad med at sige 'tværimod' til den skråsikre mand og kvinde, og hvad med *selv* at udtale sig – med alt, hvad det indebærer af tvivl og fortrydelse?

Joe – tjoe ...!

Suzanne Brøgger har livet igennem selv udtalt sig om kærlighed, ofte med en skarphed og ukonventionel dialektisk præcision, som endnu varer ved i sindet. 'Fri os fra kærligheden'. Ja tak. 'Ja'. Ja tak. Hun kender jo selv, og derfor forekommer det vist også en smule fattigt at sætte hende til at læse de små aforismer og tilføde sin omfortolkning og irritation. Hun har taget opgaven på sig – her skal dementeres – men det havde klædt hende at forholde sig frit og ikke kun modsigelsesfyldt til teksterne. Når man læser aforismerne, kan man godt selv lægge til og lægge fra. Nogle af dem forekommer forældede. Hvad mener man f.eks. om Bismarck, som sagde, at han havde mistillid til politikere, der bar lange skørter, hvad enten det nu var politikere eller gejstlige. Er det et udsagn om kærlighed eller om politik? Det sidste, tror jeg. Og Suzanne Brøggers modreplik er ikke andet end tynd feminisme: «Politik i bukser er nu heller ikke noget at råbe hurra for».

En mand, der hedder R.W. Chambers – jeg kender ham ikke – skrev, at en kvinde aldrig glemmer en mand, der har kysset hende. Hvortil Suzanne Brøgger svarer: «Kan hende, at kysset husker, men manden glemmes». Det tror jeg er noget vrøvl. Men tænk selv efter.

Være er det, at hendes dæsilusion (som skal gøre op med tidens anklager om at være naiv) får hende til at vrænge ad sandheder, som egentlig virker rot rimelige. Marquis de S.: «Kærlighed er en sang, der begynder med en solo, fortsætter med en duet og ender med en trio». Suzanne Brøggers kommentar: «Der i regden spiller falsk».

Bedst er Suzanne Brøgger, når hun giver fanden i formuften og forsøger sig med en gaslinde!, normgivende modindsats, som selvfølgelig kan være hen i vejret, men som dog er noget. Madame d'Arcorville hæder, at kvinder pynter sig for at behage, for at glæde elskeren eller for at finde en ny – Suzanne Brøgger siger, at man nævnlig bør pynte sig for påskeliljerne og poplerne, musvitterne og mælkebøtterne. Eller for postbuddet. Man bør pynte sig. Og en anden skønånd foreslår, at kvinden er en gåde, og at hun hader den mand, som gætter den. Hertil Suzanne Brøgger: «Øh, at være en gåde – eller hvad med en hane?».

Det er ikke skønnaflæsning, men det går an. Dronningens henførte snak om dig og mig og «os» får også et ord med på vejen: «De er helvede – den bundlæse fortvivlelse og fortabthed». Sagt af den troværige.

BETTINA HELTBERG
bettina.heltberg@pol.dk

Hjerter i brand

Rå udtrykskraft går hånd i hånd med fremragende personinstruktion i Det Kongeliges 'Valkyrie', som eksperimenterer med nye sopranstemmer i store partier.

OPERA

♥♥♥♥♡♡

Det Kgl. Teater, Gamle Scene:
'Valkyrien' af Richard Wagner.
Iscen.: Kasper Bech Holten.
Scenografi: Steffen Aarfing
og Marie i Dali.
Nøbesætteiser: Gitta-Maria Sjöberg (Sieglinde). Irene Theorin (Brünnhilde). Elsebeth Lund (Siegrune). Elisabeth Jansson (Rossweise).
Repremiere onsdag 17. november.
Til 22. december.

KASPER BECH HOLTEN kan være stolt og glad. Hans personinstruktion i andet afsnit af Wagners 'Ring' er nu mere end nogensinde justeret ind efter musikken – i en grad, så man skulle tro, Wagner havde sat toner til Holtens skuespillende sangere og ikke, at Holten har instureret efter Wagners noder, hvad han jo altså har.

En lang række små detaljer er slebet fint til. Generelt er 'Valkyriens' koncentrerede drama gjort endnu klarere. Til gengæld har to store ændringer ved repremieren senft anmelderen i tænkebokse. Hvorfor skal Sieglinde – og ikke længere Siegmund – trække sværdet ud af træet i slutningen af første akt? Og hvorfor fælder Hunding ikke længere død om, når overguden Wotan i slutningen af anden akt vinker ham ud af huset med en foragtende håndbevægelse? Begge pålund strider mod Wagners tekst. Måske går det op for mig hen ad vejen, hvad den subtile mening er, men i skrivende stund er jeg ikke overbevist om, at ændringerne er til det bedre.

Wotan i skikkelse af James Johnson er igen uden klap for øjet, ligesom ved premieren, og han synger betagende. I tredje akt overgik han ligefrem sig selv i dramatisk nærvær. Det poleredø, lidt pæne er væk. Johnson ydede en pragtpræstation ved repremieren, hvor Stephen Milling igen var en uhyggeligt økonomisk Hunding, Stig Fogh Andersen en lyrisk båren Siegmund, og hvor Randi Stene i anden akt viste, hvor bredt hendes talent favner. Også en barsk og begavet Fricka kan denne dygtige mezzo portrættere.

Og så bød repremieren på et nyt eksperiment: Holten har denne gang valgt ved halvdelen af forestillingerne at lade sopranen Iréne Theorin avancere fra Sieglinde til det helt tunge, dramatiske parti som Brünnhilde, mens Gitta-Maria Sjöberg har overtaget Sieglindes mere lyrisk farvede rolle.

Og nu bliver det vanskeligt. For med Theorin som Brünnhilde har Wotans ilte krigerdatter endelig fået den grundlæggende dramatiske bredde – eendda forsynet med både dybde og fokuseret glød – som partiet kræver. Tina Kiberg, der synge Brünnhilde ved premieren, afterstere så i denne omhæring med Theorin. Kibergs stemme er ikke på samme måde egnet til Brünhilde, men hun kan levere en bevægelighed på scenen, som Theorin slet ikke har.

Så hvad skal man foretrække? Theorin skal fortsat synge Sieglinde. Hun skal med andre ord skifte mellem operaens to store sopranpartier, og hendes Sieglinde har en eklektisk blanding af varme, volumen og sødme. Gitta-Maria Sjöberg byder derimod metallisk i højden, mens dybe toner blev næsten væk.

Meget er musikalsk set vellykket i hendes fortolkning, men ligesom da hun sang Eva i 'Mestersangerne' reagerer stemmen mindre heldigt hos Wagner end i det italienske repertoire, hun har dyrket med succes. Theorins sopran, derimod, er en Wagnersopran. Hun er en nydelse som Sieglinde, hvor stemmens styrke forenet med dens lyriske sårbarhed og sødme er en afgørende kvalitet.

Valget er vanskeligt. Men selv om Theorins stemme er den rigtigste til Brünnhilde, vil jeg alt i alt foretrække en aften med Kiberg som Brünnhilde og Theorin som Sieglinde, hvad man kan opleve ved tre af de kommende syv forestillinger.

Kapellet under Schønwandt spillede ved repremieren den mest forrygende Valkyrieaften af de tre, jeg indtil nu har oplevet.

Fornemt afstemt, dynamisk og helt på niveau med det fine kammerspil, der udfolder sig på scenen, og som gør, at denne forestilling trods den lidt vanskelige sopransituation fortjener fire store, varme hjerter.

THOMAS MICHELSEN
thomas.michelsen@pol.dk

DRAMATISK. Kapellet spillede ved repremieren en fornemt afstemt og dynamisk Valkyrie. – Foto: Det Kongelige Teater

Øreåbnende varme

KLASSISK DEBUT

♥♥♥♥♡♡

Konservatoriet: Eva Katrine Dalsgaard (bratsch) med Amalie Malling (klaver), David Hildebrandt (slagtøj), Charlotte Norholt (fløjte) og Mette Nielsen (harpe).
Tirsdag 16. november.

DER SKAL SELVSYKKERHED til straks at stille sig alene på tribunen ved en debutkoncert, men Eva Katrine Dalsgaard havde noget at have det i, da hun tog fat på Bachs cellosuite i C-dur. (Bratschister må undertiden låne sig frem.) Hun er en knagende dygtig og særdeles omhyggelig musiker, og oplæsningen var sikker, stram, smukt gennemformet og kun en lille smule anspændt. At der trods alt havde været nerver på fra starten, røbede sig først i en markant forskel mellem koncertens to afdelinger, der – efter Bach – begge stillede klassisk kammermusik over for et helt eller overvejende solistisk moderne værk.

Før pausen var man mere imponeret end berørt.

I Schumanns 'Märchenbilder' opus 113 overlod Dalsgaard aktiv og dynamisk formning til klaveret og nøjedes med artigt at hænge på; og i Luciano Berios frodige 'Naturale', hvor bratschen, støttet af lidt slagtøj, forholder sig til indspillede siciliianske folkesange, boltrede hun sig kæsk og virkningsfuldt i robuste og farverige spillemandsmanerer, men overså de underfundigt fortællende understrømme. Og så havde hele første afdeling en pågående og i længden noget enerverende tone.

Efter pausen var Dalsgaard forvandlet. György Ligetis store solosonate var vel aftenens største tekniske udfordring, men fremtrådte først og sidst som musik, og det med regulæret ærdibnende varme og indsigt: de særegne intonationer i 'Hora lungа', men også en favnende melodisk ekspansion med stærk indre sammenhæng; det gyngende swing i 'Loop', men også i den langsomme og komplekse 'Facsar', hvis lineære forviklinger fremtrådte med uventet logisk klarhed; udtryksfuldhæden bag brutaliteten i 'Lamento' og den herligt dansante rundgang i den – måske lidt for friske – 'Chaconna'.

Således blødgjort var man klar til at oplevo udsøgt afstemt kammerspil i Debussys harpetrio, hvor bratschen excellerede i duftende klangliig finesse. Og det er jo, hvad det drejer sig om her.

JAN JACOBY
jan.jacoby@pol.dk

KUNST: Eamon O'Kane ■ Glenn Sorensen ■ Margrete Sørensen

SKØNMALERI?

Så nær, at det forsvinder

♥♥♥♡♡♡

Glenn Sorensen.
Galleri Nicolai Wallner, Njalsgade 21, Bygning 15, København. Til 18. december.

Den unge australske kunstner med det halvvejs danskklingende navn Glenn Sorensen siger selv, hans værker handler om maleri, skønmaleri nærmest, men i så tilfælde er Glenn Sorensen ikke så habil en maler. Værkerne synes uhyre hjælpelæst malet, som om malingen selv strittet imod og nægter at blive billede. Og så alligevel fornemmes en bagvedliggende vilje til at frembringe et helt bestemt billede.

Måske. Det kan også være, det er noget, jeg bilder mig ind, fordi jeg forventer, at det er sådan. Det handler i alle tilfælde om det helt, helt nære – tandbørster, blomster, udsigten fra et vindue – set så tæt på, at det forsvinder. Personligt får jeg mere ud af ophængningen af en række af gallerietS faste kunstnere i det tilstødende lokale. Grundtonen er grøn, fra Christian Schmidt-Rasmussens 'Blackbird (Take-up Posture: Attack or Run Away?)' – på dansk: 'Solsort (halen i vejrtpoosion: angreb eller flugt?' – i græsgrønt med en grødende solsort i krise over Jonathan Monks frække og traefsikre modifikation af en tegning udført af Jais Nielsen i 1945, hvor en ræd tegnestift nu gennemborer det grøntonede papir, til Eingren & Dragsæts 'Ibiza, June 6th, 1989 (Cooling box #1)', der ganske rigtigt er en totalt naturtro kæledatske – i bronze.

trine.ross@pol.dk

KITSCHMALERI

Atelieret er motivet

♥♥♡♡♡

Eamon O'Kane: Det ideelle atelier. Galerie Mikael Andersen, Bredgade 63. Til 11. december.

I SINE VÆRKER hos Galerie Mikael Andersen tematiserer ireren Eamon O'Kane det altid påtrængende spørgsmål for en kunstner: Hvad er det ideelle arbejdsstedd? Er det et sted, der er så halvgrimt og lige gyldigt, at æstetikeren som æstetisk kompensation bliver nødt til at skabe et værk, der er smukt i sig selv? Eller er skønheden i kunstnerens nære omgivelserne snarere en forudsætning for, at værket også bliver skønt? Er skønhed noget, en kunstner skal reagere imod? Eller er den smitsom, hvad enten han vil det eller ej?

Svaret må være det sædvanligvis kryptiske: Det kommer så sandelig an på kunstnerens disposition. O'Kane er tydeligvis sådan indrettet, at han maler sine omgivelser, som han ser dem – eller næsten sådan. I dette tilfælde er motivet det atelier i Vejby Strand, som galleriet har stillet til kunstnerens rådighed, og som arkitekt Henning Larsen har givet tegning til. Altså ikke noget grimt sted. Men til trods for sin manuelle dygtighed – eller måske netop derfor – lægger O'Kane en afstand ind i billederne. Måske gør han det ligefrem ufrivilligt, det kan vi ikke vide noget om.

Han gør sine malerier mærkeligt kitschede, gør lidt for meget ud af den blå himmel, lidt for meget ud af det grønne græs og introducerer en grinhed midt i den komfortable pærnhed, som kan få én til at tænke på skønne hjem i billige farvegengivelser. Det er så afgjort malerier, der både er nære og fjerne. De er nære, fordi forlæggene synes at være fotografiske. Og de virker fjerne, fordi kunstneren, typisk for så mange af tidens neorealistiske kunstnere, gerne vil holde paraderne oppe og bevare den følelsesmæssige distance til alt det, som øjnene fortæller om.

peter.michael.hornung@pol.dk

INSTALLATION

Et bidrag til moderne design

♥♥♥♡♡♡

Margrete Sørensen: Udstyr til eventyr. Galleri Weinberger. Valkendorfsgade 13. Til 4. december.

HVIS MAN SER historisk på fænomenet orden, har der altid været perioder, hvor kunstnere med særlig ædhu har dyrket det regelbundne og arkitektoniske. I Danmark svømmede guldaldermalerierts fader C.W. Eckersberg for perspektivet og blev eksponent for en søgen efter størst muligt orden.

Margrete Sørensen er slet ikke den første, der arbejder i grænselandet mellem virkelighedens abstraktion og den arkitektoniske organisation af billedets flade. For her befandt eksempelvis Richard Mortensen sig også, og siden kom minimalisterne. Hun har alligevel sit eget tonefald, fordi hendes billeder altid har karakter af at være installationer. De fem værker i serien 'Afsnit A-E' hænger nok på en væg, men ved valget af materialer er de så meget andet end billeder. De er malet på finér af bøketræ, der er inddelt i kvadratiske felter, og anbragt bag rammeglas, der er sandblæst i det samme rigide mønster. Derved skaber kunstneren en kobling mellem to flader, men en forbindelse, der byder på spærringer og blokeringer, for de sandblæste partier er som blinde pletter. De mange aggeformer i billederne spiller også sammen med aggene i aluminium, som har fået titlen 'Udstyr til eventyr'.

De ni 'Historier' på gallerietS førstesal er mere rene billeder, men da de er malet på kvadreret papir, fejer de sig efter udstillingens hovedtema. Selv om den æstetiske virkning næppe har nogen selvstændig prioritering i Margrete Sørensens univers, er der ingen tvivl om æstetikkens plads i helheden. Det kan slet ikke undgås med denne sans for orden. Værkerne er simpelthen smukke at se på. Nærmest lække. Som installationskunstens bidrag til et moderne boligdesign.

peter.michael.hornung@pol.dk